

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 520/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Huoltovarmuuskeskuksen varustautumisesta ja varautumisesta Venäjän hyökkäyssodan mahdollisiin uhkakuviin sekä sosiaali- ja terveysministeriön tiedotuksen selkeyttämisestä Suomessa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Arja Juvosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 520/2022 vp:

Mikä on Huoltovarmuuskeskuksen tilanne kansalaisten turvallisuuden ylläpidossa joditablettien saatavuuden suhteen,

miten muutoin Huoltovarmuuskeskus on varustautunut ja varautunut Venäjän hyökkäyssodan mahdollisiin uhkakuviin Suomessa ja

miten sosiaali- ja terveysministeriö aikoo selkeyttää toimintatapojaan, jotka liittyvät tiedottamiseen äkkitalanteissa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Alkukeväästä 2022 sosiaali- ja terveysministeriö asetti laaja-alaisen jodityöryhmän päivittämään 20 vuotta vanhan jodiohjeistuksen. Työryhmässä oli edustettuna mm. sosiaali- ja terveysministeriön vastuuvirkamiehet, sisäministeriö, Säteilyturvakeskus (STUK), Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (FIMEA), Kuntaliitto, Suomen Apteekkariliitto, Suomen Lääkäriliitto, Terveydenhoitajaliitto, Huoltovarmuuskeskus ja SOTE hallinnon alueellisia edustajia sekä asiantuntijoina HUS:n ja Sotilaslääketieteen keskuksen edustajat. Työryhmä päivitti ohjeet lääkejodin käytöstä, hankinnasta, varastoinnista ja jakelusta.

Säteilyvaaratilanteissa sisälle suojautuminen on ensisijainen suojelutoimenpide ja se vähentää tehokkaasti säteilyaltistusta. Joditablettien ottaminen on säteilyvaaratilanteiden toissijainen suojelutoimenpide, mikä täydentää sisätiloihin suojautumista. Joditabletin ottamisella estetään radioaktiivisen jodin kerääntyminen kilpirauhaseen. Yli 3-vuotiaille lapsille ja enintään 40-vuotiaille aikuisille suositellaan varattavan joditabletteja kotiin. Joditabletteja voi ostaa apteekeista ilman lääkeresptiä. Keväällä 2022 joditabletteja ostettiin kotitalouksiin miljoonia annoksia. Tällä hetkellä joditabletteja on jälleen saatavilla aptekeissa.

Joditabletteja tulee ottaa ainoastaan viranomaisen kehotuksesta. Säteilyvaaratilanteessa STUK voi antaa suosituksen jodin nauttimisesta alueelle, jolla jodipitoisuuden ennustetaan nousevan rajat ylittävälle tasolle. STUK:n laatiman raportin mukaan alue, jolla voitaisiin tarvita joditablettia säteilyvaaratilanteessa, olisi säätilasta riippuen enintään 40-vuotiaille aikuisille noin 20 kilometriä tuulen alapuolelle, ja lapsille noin 150 kilometriä.

Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö tekisi varsinaisen päätöksen tällaisen suosituksen antamisesta. Tiedon yleisölle välittää onnettomuuden vastatoimia johtava alueellinen pelastusjohtaja mm. vaaratiedotteen välityksellä esimerkiksi radiossa ja televisiossa. Ottaen huomioon vakavan ydinvoimalaonnettomuuden hyvin pienen todennäköisyyden Suomessa tai sen lähialueella, on joditablettien tarve hyvin epätodennäköinen.

Fimea ja Huoltovarmuuskeskus tekevät yhteistyötä lääkealan toimijoiden kanssa lääkkeiden saatavuuteen liittyen. Joditablettien osalta ei ole tiedossa yleistä saatavuusongelmaa lukuun ottamatta alle 3-vuotiaiden lasten annosteluun soveltuvaa vahvuutta, joten tämän ikäryhmän suojaus toteutetaan julkisilla hankinnoilla, jotka ovat jo käynnissä. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävänä ei ole hankkia tai jakaa akuutissa onnettomuustilanteessa jodivalmisteita kotitalouksille tai laitoksille. Huoltovarmuuskeskuksella on kuitenkin omaan riskiarvioon perustuen joditabletteja varmuusvarastoissa huomattavia määriä.

Huoltovarmuuden kehittäminen kuuluu ministeriöille toimialallaan ja kukin ministeriö ohjaa ja seuraa toimialallaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvien tehtävien toteuttamista ja näiden edellyttämän toimintakyvyn kehittämistä. Huoltovarmuuskeskus muodostaa huoltovarmuuden yleistilannekuvaa läheisessä yhteistyössä Huoltovarmuusorganisaation poolien kanssa. Joulukuun 2021 alusta lähtien tilannekuvan keskiössä on ollut kiristyneen turvallisuustilanteen ja Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset huoltovarmuudelle sekä lähitulevaisuuden vaikutusten arvioiminen. Tilannekuvan perusteella Huoltovarmuuskeskus on laatinut tarkempia analyyseja eri kokonaisuuksista. Huoltovarmuuskeskus on kehittänyt yhteistyössä eri toimijoiden kanssa jatkuvasti varmuusvarastojen määriä sekä sisältöjä. Se on myös julkisesti kehottanut kaikkia toimijoita tarkastelemaan omia varautumistasojaan sekä kehitystarpeitaan ja valmiussuunnitelmiaan.

Lisäksi Huoltovarmuuskeskus on tehnyt pidemmän aikavälin skenaariotyötä Venäjän hyökkäyssodan vaihtoehtoisista kehityskuluista ja näiden skenaarioiden vaikutuksista Suomelle ja Suomen huoltovarmuudelle. Huoltovarmuuskeskus osallistuu myös aktiivisesti varautumisen ministerityöryhmän työskentelyyn. Ministerityöryhmä arvioi muun muassa Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyssodan vaikutuksia sekä ohjaa varautumista.

Tiedottamisen osalta sosiaali- ja terveysministeriön viestinnässä tullaan toteuttamaan viestintäsuunnitelma kaikkien monitoimijaisten aiheiden viestintään sekä huomioimaan kansalaisnäkökulma entistä paremmin. Tiiviimpi koordinointi jodityöryhmän sekä muiden toimijoiden kanssa

varmistetaan. Lisäksi selkiytetään eri toimijoiden vastuut. Ministeriö keskustelee median kanssa toimintatavoista ja viestii asiasta valtioneuvoston tasolla.

Helsingissä 1.11.2022

Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen